

СТИЛІСТИКА. ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

УДК 811.133.1'371

АНТИТЕЗА ЯК СТРАТЕГІЯ ПОБУДОВИ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ (на матеріалі роману *La belle chocolatière* Б. Пекасу-Камебрак)

Ганна Кость

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна
e-mail: hannakost@yahoo.fr*

Проаналізовано антитезу як один із лексико-стилістичних засобів, які широко використовують автори для відображення дійсності та змалювання портретів персонажів у художньому тексті. Антитеза – бінарна структура. Вона виявляє свої головні характеристики на рівні лексики і граматики, тобто експліцитно, а також на рівні думок та ідей, тобто імпліцитно.

Ключові слова: антитеза, контраст, опозити, бінарна структура, лексична антонімія, граматичне протиставлення, оказіональні зіставлення.

Художній текст як один із видів мистецтва відображає багатство життєвих суперечностей, конфліктів, різні грані яких письменник розгортає в сюжеті відповідно до свого творчого кредо та власного світосприйняття. Відтворюючи такі життєві колізії, складні людські стосунки, описуючи особливості епох, культур, традицій у творі, письменники і поети використовують багатий арсенал мовно-стилістичних засобів. Одним із таких засобів є антитеза – фігура, відома ще з часів античних ораторів, яка, у найзагальніших рисах, полягає в запереченні певної тези.

Французькі й вітчизняні мовознавці зазначають, що в основі антитези лежить семантична характеристика. Одні детермінують її як стилістичне протиставлення лексичних значень і понять, виражених словами і словосполученнями, реченнями чи групою речень на основі семантичного контрасту цих лінгвістичних одиниць [3, с. 6]. Інші – як сильну опозицію двох слів або ідей [9, с. 34], як зіставлення двох думок, двох виразів, двох слів із цілком протилежним значенням [6, с. 27]. Дехто вважає антитезу композиційним засобом, який встановлює опозитивні зв'язки між двома елементами висловлювання [1, с. 359]. Та одноставні вони у твердженні, що головною функцією і метою антитези є вирізнення контрасту. Контраст ґрунтується на антонімії і дуже часто у наукових розвідках ці два терміни мають синонімічне вживання. Учені звертають увагу на двоїсту природу антонімії, а, отже – й антитези: з одного боку, в її основі лежать контрарні поняття логіки, а з іншого – це мовний, власне лексичний спосіб вираження протиставлення. Саме аналіз цих питань становитиме головний предмет нашого дослідження.

Виходячи з наведених визначень антитези, звернемо увагу насамперед на те, що композиційно – це бінарна структура, симетрія синтаксичних конструкцій, яку графічно можна представити у вигляді математичних знаків *плюс* + і *мінус* –, інформативно – як комплементарність до певної інформації або виключення, змістовно – як зіставлення по аналогії. Такі дві антонімічні одиниці або частини, які володіють головними ознаками протиставлення, називають опозитами. Опозити можуть мати двоякий характер: одні належать до традиційних антитетичних зіставлень, становлять літературну норму, їх фіксують в енциклопедичних словниках; інші ж мають індивідуальне представлення, оскільки належать одному авторові [6, с. 27]. Найвідомішими та найуживанішими в усіх без перебільшення мовах традиційними є протиставлення добра і зла, любові й ненависті, тепла і холоду, краси і потворності. Традиційні опозити, як зазначає Г. М. Белова, володіють автосемантичними характеристиками, оскільки не залежать від контексту і є зрозумілими в ізольованому вигляді кожному носієві мови. Відтак ті опозити, які залежні від контексту, не вживаються поза ним, мають індивідуальний або оказіональний характер, називають синсемантичними [3, с. 10].

Наступне питання, яке впливає з цих визначень і на якому ми зупинимось, стосується власне характеру опозитів, їхнього аналізу за кількома напрямками. Перший із них – аналіз на лексичному рівні, адже йдеться про антоніми – слова з протилежним значенням. У тексті вони виконують роль “організаторів семантичного поля” [5, с. 198]. Вони формують еквіполентну опозицію, яка може позначати максимальну відмінність між двома аспектами одного й того ж поняття (як то: *grand / petit, bon / mauvais*), або ж стосуватися двох взаємовиключних понять (як, наприклад, родові поняття *mâle / femelle*). Для утворення лексичних антонімів вживають різні префікси; найчастотнішими з них у французькій мові вважають префікси *in / im* : *correct-incorrect, pertinent- / -impertinent*; префікс-частка *non* : *aligné / non aligné*). Виникає своєрідний силіогізм з повтором **А не є А** [7, с. 220].

Другий напрям аналізу стосується граматичної антонімії, яка передбачає творення протилежного змісту за допомогою: 1) заперечної форми дієслова (*faire qch / ne pas le faire*); 2) вживання прийменника *sans* з іменниками і з дієсловами (*sans relache, sans regarder*); 3) прислівників та прислівникових зворотів (*contrairement, au contraire, en revanche*); 4) сполучників (*mais, cependant, ou*); 5) займенників (*l'un / l'autre, celui-ci / celui-là*). Граматичне протиставлення передбачає ширшу, порівняно з лексичною, дихотомічну структуру, оскільки розгортається на рівні синтагматичних сполучень, речень, надфразових єдностей. При цьому антитетичність виражається не тільки протилежним граматичним змістом, але й передбачає симетричну побудову, пов'язану з паралелізмом, різними видами повторів. Вони сприяють ритмічній організації контрасту і підсилюють його образність. Причому антонімію й заперечення вважають однопорядковими семантичними категоріями.

Третій напрям аналізу антитези видається нам найскладнішим, оскільки стосується, відповідно до наведених пояснень, протиставлення ідей, думок, понять, тобто категорій, які не мають відповідних денотатів. У цій частині нашого аналізу варто звернутися до класифікації тропів і фігур, запропонованої П. Фонтаньє у праці *Les figures du discours*. Зокрема, П. Фонтаньє зазначав, що антитеза належить до стилістичних фігур (*figures de style*), які, зі свого боку, налічують ще на два підвиди: фігури слів (*figures de mots*) та фігури думок (*figures de pensées*), залежно від того, чи їхня мета – порушення синтаксичного порядку, чи організація цього висловлювання через переконання та доведення [8, с. 284]. Наявність антонімічних пар у такому випадку є факультативною, а антитетичність виділяється в межах широкого текстового матеріалу. І якщо лексичне та граматичне протиставлення належать

до експліцитних засобів вираження антитези, то протиставлення ідей, думок, понять має імпліцитний характер. Це означає, що маркери зіставлення відсутні, і для визначення опозитивних частин залучається асоціативне поле читача, його інтелектуальний план сприйняття інформації, викладеної у творі, власний досвід. Оскільки виявлення таких неантонімічних опозитивів є процесом індивідуальним, суб'єктивним, то часто він призводить до неочікуваних висновків, створює ефект парадоксу, непередбачуваності, іронії. Отож, зрозуміло, що чим складніші змістові відносини між опозитивними частинами, тим складніше їхнє конотативне наповнення.

Говорячи про антитезу як один зі способів представлення інформації в художньому тексті, не можемо оминати увагою стилістичні засоби, тісно з нею пов'язані та побудовані на протиставленні і котрадикторності. До них належать оксюморон, метафора, порівняння, парадокс. У своїй сукупності усі вони передають багатопланову сюжетну лінію, розгалуження та багатозначність деталей, почуттів, протилежність, а часто – й полярність описаних явищ. Вони допомагають авторові відтворити суперечливість характерів, ситуацій зі своїми психологічними домінантами і соціологічною еквівалентністю. На важливості пошуку такого “соціологічного еквівалента” в самому художньому тексті, а не тільки в зовнішніх обставинах його творення, наголошує Р. Будагов [4, с. 10].

Разом із парадигматичною опозицією антоніми утворюють і синтагматичні протиставлення. Дуже часто такі відношення можна назвати каузативними, тобто одна дія чи характеристика викликає протилежну, або інша є наслідком першої [2, с. 12]. Оксюморон – стилістична фігура, найбільш дотична до антитези, власне передбачає тісне синтагматичне поєднання двох слів із протилежним значенням [7, с. 219]. Оксюморон формується на основі абстрактних лексичних одиниць, одна з яких містить сему, що є запереченням класами другого слова: “*De ces somptueux haillons sortaient ses bras bruns, grillés par les algères et les aubépines ...*” [12, с. 20]. Прикметник *somptueux* актуалізує сему розкоші, пишноти, яка вступає у суперечність з іменником *haillons* (дрантя, лахміття). “... *à travers le silence sonore du vallon, deux chouettes en amour se répondaient de très loin ...*” [11, с. 40]. “Тиша, мовчання” – семантичні домінанти іменника *le silence*, суперечить класемі дзвінкості, актуалізованій прикметником *sonore*.

Автори художніх творів вдаються до антитетичного способу зображення не лише явищ, подій, але й при змалюванні портретів персонажів, їхніх характерів. Уривки з художніх текстів дають змогу проілюструвати це твердження. “*Flo et Béa, deux dragées, jolies à croquer. La beurette et la starlette. La brune et la blonde. La ronde et la longue. Les grands cheveux frisés et les longs cheveux raides. La tout en noir, Béa, et la tout assortie, Flo. A la pointe de la mode, l'une et l'autre*” [13, с. 17]. Наведений приклад видається нам цікавим не стільки з огляду на спосіб опису зовнішності двох персонажів (чітко виражена дихотомічна побудова речень, зіставлення іменників з юнктивом *et*), скільки характером такого зіставлення. Адже протиставляють не позитивні риси негативним, плюс – мінусові, норма – відхиленню від норми, відповідно до загальноприйнятого розуміння контрасту. Семантика обох образів є цілком позитивною. Це підтверджено метафоричним порівнянням Фло і Беа з двома цукерками, які приємно з'їсти (*deux dragées, jolies à croquer*) на початку опису, і завершальним *A la pointe de la mode, l'une et l'autre* (вдягнені за останньою модою, та й інша). За допомогою семантично маркованих слів і словосполучень *la beurette, la brune, la ronde, les grands cheveux frisés, la tout assortie* автор описує Фло, яка постає в уяві читача товстенькою брюнеткою з пухнастим кучерявим волоссям та підібраним зі смаком одягом – тип і краса молодій жінки, народженої від батьків-магребинців (*la beurette*). Такою ж гарною, проте іншою, вимальовується образ Беа. Вона – висока блондинка з довгим прямим волоссям,

одягнена у все чорне (*la blonde, la longue, les longs cheveux raides, la tout en noir*): портрет молодії зірки (*la starlette*).

Як бачимо, опозитивні частини в наведеному контексті представлені не антонімічними парами. Зіставлення відбувається не стільки на рівні номінативних властивостей слів та словосполучень, скільки на рівні конотацій, асоціативного підтексту. І саме бінарна структура речень надає протилежного значення словам, які насправді не є такими; протилежними за своїм значенням вони стають на рівні дискурсу, тобто є okazіональними, частковими, відносними.

Подібні портретні замальовки розуміємо ширше, ніж звичайне зіставлення двох персонажів. Вони відображають той суспільний простір, у якому ці персонажі сприймаються як суспільно детерміновані особистості зі своїм внутрішнім життям, характером та поведінкою.

Здійснений нами аналіз художніх текстів засвідчує, що антитеза присутня не лише частково, в окремих синтагматичних сполуках чи реченнях, але й може становити головний спосіб побудови сюжетної лінії загалом. Розкидані в різних частинах тексту близькі або протилежні за значенням слова формують складні різнорівневі класи (субстантивні або предикативні). Ці класи, зі свого боку, складаються в доволі чітку дихотомічну структуру, взаємодія елементів якої творить максимальний стилістичний ефект. Така стратегія побудови тексту найхарактерніша для казок (боротьба добра і зла), для байок (позитивний і негативний герой, повчальний підсумок, мораль). Притаманна вона й поетичним творам з огляду на особливості ритмічного звучання і чіткої симетричної будови, на багатство стилістичних образів. Дослідження антитези в поетичному тексті заслуговує на окрему розвідку, оскільки в ньому переплітаються не тільки власне лінгвістичний, прагматичний види інформації, але й естетичний. Своє найяскравіше відображення така дуалістичність думки й експресії знайшла в поезії В. Гюго, драмах Корнеля. Прикладами антитетичної стратегії побудови прозового тексту можуть слугувати оповідання А. Доде “Дві таверни” (*Les deux auberges*), роман А. Труая “Слава переможених” (*La gloire des vincus*), роман Стендаля “Червоне і чорне” (*Le rouge et le noir*). Щодо назви останнього твору, то вважають, що протиставлення кольорів не може бути антагоністичним, позаяк такий тип опозиції базується на понятті комплементарності: антонімічними є не кольори, а слова, детермінантами яких вони виступають, з якими читач їх співвідносить і які вважає протилежними за значенням [10, с. 56].

Для аналізу антитези як стратегічного елемента побудови художнього тексту ми вибрали роман Бернадет Пекасу-Камебрак “Гарненька шоколадниця” (*La belle chocolatière*). Події роману розгортаються усередині XIX століття в місті Лурд, яке за своїм географічним розташуванням наче розділене на дві частини – верхню і нижню. У верхній частині розташований прекрасний середньовічний замок-укріплення, квадратні вежі якого, наче фантоми, височіють над містом. Вражає ця частина міста новозбудованими будинками, багатство яких просвічується крізь мереживні фіранки. Тут розташовані багаті крамниці, розкішне “Французьке кафе”, дуже буржуазна (розуміємо: пишна, доглянута) площа Маркадал. Саме в цій частині міста проживає знать. Ці люди завжди елегантно одягнені, їхні рухи неспішні, стиль поведінки, манери виважені і відповідають їхньому соціальному статусові.

Нижня частина міста, навпаки, дуже бідна, з темними вузькими вуличками. Люди живуть у халупах, збудованих так близько одна коло одної (як у Середньовіччі), що навіть чисте повітря з гір, які тут зовсім близько, не може проникнути поміж них. Тут брудно, смердить застоюна вода. Жінки, чоловіки, діти мають вбогий, голодний і злидений вигляд. Вони ходять у верхню частину міста лише для того, щоб там виконувати важку фізичну працю (прати, майструвати, прибирати). Єдине, що вносить своєрідну магію в нижню частину міста, це присутність корпусу гусарів. Одягнуті у вишукані кольорові уніформи,

з різнобарвним плюмажем на шапках, вони інколи проїжджають на своїх бездоганно доглянутих конях, становлячи цілковиту протилежність цим бідним й занедбаним вулицям.

Відповідно до такого опису розгортається і сюжет роману: конфлікт представників різних соціальних верств, суперечливість їхньої моралі, протилежність характерів, думок, вчинків.

“Ils (les hussarts) introduisaient dans Lourdes une magie, car la ville elle-même n’avait rien de prestigieux, bien au contraire. Elle était sale, empuantie d’odeurs fétides avec des eaux usées qui stagnaient au coeur même de ces ruelles étroites et sombres. Les maisons étaient des masures agglutinées comme au Moyen Age et l’air pur des montagnes toutes proches avait du mal à s’y faufiler. Un seul endroit échappait à cet état misérable, le haut de la ville. Les maisons récemment construites selon les dernières innovations en matière d’hygiène et de style étaient essentiellement regroupées sur la très bourgeoise place Marcadal. Tous les notables de la ville y habitaient et on devinait des intérieurs cossus au travers des voilages brodés des fenêtres. Ceux de la ville du bas n’y venaient pratiquement jamais, sauf pour le travail. C’était la place des maisons riches mais aussi celle du luxueux Café Français et des boutiques élégantes” [13, с. 16–17]. Саме завдяки наявності прислівникового звороту *au contraire* читач від самого початку налаштований на сприйняття антитетичного опису, який у кожній наступній частині роману набирає додаткових ознак, виражених експліцитно або імпліцитно. Крім цього звороту, в тексті є вирази *le haut de la ville* і *la ville du bas*, антонімію яких виражають прикметники *haut* і *bas*. Усі інші зіставлення відбуваються на рівні контекстуальних опозитів. Вони творять предикативні мікросистеми, які об’єднують асоціативно поляризовані значення, пов’язані з параметрами одного й того ж об’єкта, і виражають не тільки наявність зіставних ознак, але й ступінь їхньої інтенсивності. Отже, *Les maisons riches, récemment construites* автор порівнює з *des masures agglutinées; empuantie d’odeurs fétides* зіставляє з *les dernières innovations en matière d’hygiène; ces ruelles étroites et sombres* – цілковита протилежність до *la très bourgeoise place Marcadal; rien de prestigieux* вступає в опозицію до *des intérieurs cossus*.

Крім двох чітко виражених опозитивних частин у цьому описі є ще й третя частина – *l’air pur des montagnes* (чисте гірське повітря). Саме вона відіграє роль шкали відліку, своєрідної осі симетрії, розділяючи семантичні полюси. Права вісь цієї симетрії відображає нижню частину Лурда з убогими мазанками, так щільно побудованими одна коло одної, що навіть це чисте гірське повітря туди ледь проникає (*avait du mal à s’y faufiler*). Ліва вісь присвячена описові верхньої частини міста, власне тієї, де розташовані багаті будинки та розкішні крамниці. Тут проживають банкіри, судді, власники крамниць і кав’ярень. Для позначення ж мешканців нижньої частини міста автор вживає вказівний займенник *ceux*, підкреслюючи зневажливе ставлення до них, адже читач пов’язує їхній образ лише з важкою фізичною працею і злиденним способом життя. Тему злиденності нижньої частини Лурда узагальнено виразом *cet état misérable*, якому протиставлено прикметники *riches, luxueux, élégantes*, вжиті при описі будинків крамниць, кав’ярень верхньої частини. Саме зіставлення слів, не пов’язаних антонімічно, надає цьому описові особливого колориту, оскільки ґрунтується на асоціативних враженнях і оцінках. Хоча асоціативні поля кожної людини мають суб’єктивно-індивідуальний характер, об’єктивності їм надає те, що вони опираються на компоненти значення слів, які об’єктивно існують.

Значимо, що таке протиставлення характерне не лише наведеному уривкові. Воно виявляється в межах цілого твору. Слова і вирази, вжиті для опису природи, будинків, одягу, портретів персонажів, повторюються в окремих текстових періодах і набувають значення символів (*Antoinette Peyré le contraire exact de Sophie Pailhé; les deux femmes ... l’une à ses pensées, l’autre à son travail; Marie et sa fille Lucile, mal attifées, horribles frusques,*

courbées sous le poids de leurs fagots ... i un groupe élégant, trois dames, vêtues de crinolines claires, abritées du soleil sous les ombrelles de dentelle fine; le salon de madame Thérèse Millau était devenu l'endroit le plus prisé de la ville. Petits-fours, confitures, toasts, gâteaux confectionnés par Mathilde, la remarquable cuisinière, porcelaine fine, argenterie et cristal taillé ... i Mélange de farine de maïs broyé et de sang de cochon, le tout cuit à l'eau, la mique – une boule de couleur brunâtre – était l'aliment de base du petit peuple; ses (de Lucile) sabots à la taille grossière s'étaient posés sur le magnifique parquet de chêne de la grande salle du café; la très stricte et très bourgeoise place de Marcadal dégageait des odeurs de fauve et d'écurie mêlées, et l'ordonnement parfait de sa pierre grise, fierté de ceux qui l'habitaient, disparaissait sous l'amoncellement désordonné et nomade de pèlerins). У канві твору ці опозити зазнають семантичних ускладнень у процесі вторинної номінації, приймають на себе важливе не лише тематичне, а й ідейне, соціологічне навантаження, позначаючи ключові для роману поняття.

Ще однією важливою рисою наведених прикладів є те, що слова і словосполучення, які створюють протиставлення, семантично забарвлені і мають оцінний характер. Семантичні, стилістичні, логічні параметри переплітаються і створюють своєрідний гіперпростір, дозволяючи встановити близькість навіть між найвіддаленішими семантичними утвореннями. А те, що вони згруповані для змалювання однієї і тієї ж реалії, надає таким описам модальної оцінки, образності, динаміки. Вони визначають композицію роману, виконують у ньому функцію когерентів і підтримують загальний настрій оповіді.

Підсумовуючи наше дослідження, можемо стверджувати, що художній текст як один із видів мистецтва відображає багатство життєвих колізій, суперечливих характерів та подій. Важливе значення при цьому належить антитезі – стилістичній фігурі, побудованій на зіставленні протилежних значень слів, понять, думок, ідей. Антитеза передбачає бінарну структуру, в основі якої лежить антонімія. Слова-антоніми експліцитно, тобто за власне номінативними чи денотативними значеннями, відтворюють контрастні поняття. Однак у художньому тексті як неперервному комунікативному акті протиставлення можна вибудувати за конотативно-асоціативними ознаками, що означає імпліцитне вираження антитези.

Антитеза тісно пов'язана з іншими стилістичними фігурами, які також мають симетричну будову і в основі яких лежить семантичне протиріччя. До таких стилістичних фігур належить оксюморон, метафора, порівняння.

Як засвідчує здійснений нами аналіз низки художніх творів, антитеза може не тільки виступати на рівні лексичного протиставлення (антонімії), вжитого в синтагматичних парах, паралельних конструкціях, окремих реченнях, бути доповненою іншими стилістичними засобами, але й стати головним способом побудови художнього твору і розвитку сюжетної лінії.

-
1. Алексеев А. Я. Нариси з контрастивної стилістики французької мови : навч. посібник [для факультетів іноземних мов університетів] / А. Я. Алексеев. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 456 с.
 2. Банина Н. В. Синтагматические характеристики глагольных антонимов “увеличения” – “уменьшения” в современном английском языке / Н. В. Банина // Семантический анализ языковых единиц. Иркутск, 1979. – С. 9–15.
 3. Белова Г. М. Лингвистические средства выражения антитезы (на материале французского языка) / Г. М. Белова. – М., 1970. – 27 с.
 4. Будагов Р. А. Художественное произведение и его язык / Р. А. Будагов // Филологические науки. 1985. № 1. – С. 3–16.
 5. Лекомцев Ю. К. Антонимический текст / Ю. К. Лекомцев // Текст: семантика и структура. – М. : Наука, 1983. – С. 197–206.
 5. Маноли И. З. Лексикографическое описание терминов стилистики и поэтики французского языка / И. З. Маноли. Кишинев : Штиинца, 1983. – 142 с.

6. Общая риторика / Ж. Дюбуа, Ф. Трир, Л. Тринон; пер. с фр. – М. : Прогресс, 1986. – 392 с.
 7. Fontanier P. Les figures du discours. Introduction par G. Genette / P. Fontanier. Paris, 1968.
 8. Jarrety M. Lexique des termes littéraires / M. Jarrety. Librairie Générale Française. 2001. – 475 с.
 9. Obadia M., Dascotte R., Glatigny M., Collignon L. Le lexique / M. Obadia, R. Dascotte, M. Glatigny, L. Collignon. Hachette, 1976. – 176 с.
 10. Pagnol M. Jean de Florette / M. Pagnol. Editions de Fallois. 1988.
 11. Pagnol M. Manon des sources / M. Pagnol. Editions de Fallois. 1988.
 12. Pécassou-Camebrac B. La belle chocolatière. Sélection du Livre / B. Pécassou-Camebrac. Paris–Bruxelles–Montréal–Zurich. 2001. – S. 10–155.
 13. Sarraute Cl. Mademoiselle, s'il vous plaît / Cl. Sarraute. Flammarion. 1991.

АНТИТЕЗА КАК СТРАТЕГИЯ ПОСТРОЕНИЯ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА (на материале романа *La belle chocolatière* Б. Пекассу-Камебрак)

Анна Кость

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, Львов, Украина, 79000;
e-mail: hannakost@yahoo.fr*

Проанализирована антитеза как одно из лексико-стилистических средств, широко используемых авторами для отражения действительности и создания портретов персонажей в художественном тексте. Антитеза – бинарная структура. Она проявляет свои главные характеристики на уровне лексики и грамматики, то есть эксплицитно, а также на уровне мыслей и идей, то есть имплицитно.

Ключевые слова: антитеза, контраст, оппозицы, бинарная структура, лексическая антонимия, грамматическое противопоставление, окказиональные противопоставления.

ANTITHESIS AS A STRATEGY OF ARTISTIC TEXT STRUCTURING (Based on the novel *La belle chocolatière* by B. Pecassous-Camebrac)

Hanna Kost

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universitetska St., Lviv, 79000
e-mail: hannakost@yahoo.fr*

Discussed in the present paper is the antithesis as one of the lexical and stylistic devices that are widely employed by the authors to depict the reality and sketch the portraits of characters in fiction. The antithesis proves to be binary in its structure. It shows its main characteristics at the level of vocabulary and grammar, that is, explicitly, and at the level of thoughts and ideas, that is, implicitly.

Keywords: antithesis, contrast, opposites, binary structure, lexical antonyms, grammatical contrast, occasional comparisons.